

8. 9. = Mezinárodní den gramotnosti

Proč je gramotnost důležitá?

Je mnoho důvodů, proč je gramotnost obyvatelstva důležitá. Nejde jen o základní schopnost čtení, psaní a počítání, ale o další návaznosti, které právě s gramotnosti souvisí.

Gramotnost je nezbytná k tomu, aby se člověk dovedl orientovat ve světě, znal svá práva a aktivněji se postavil podmínkám, které jej drží v bídě. Gramotnost umožní, aby si lidé mohli přečíst varovné nápisy na chemickém hnojivu či aby se dozvěděli o vládním sociálním programu a dovedli se do něj přihlásit.

Docházka do školy je navíc jednou z nejlepších forem prevence proti dětské práci. Gramotnost pomáhá snížit dětskou úmrtnost, dosáhnout rovnosti žen a mužů, vymýtit chudobu či omezit růst populace. Gramotnost je jedním ze základních stavebních kamenů inteligence národa.

Gramotnost ve světě

Nejvyšší gramotnost vykazuje Evropa, Severní Amerika a Austrálie (80%), nižší pak arabské státy (70%) a země jižní Asie či subsaharské Afriky (60%).

Nejnižší gramotnost okolo 53% má skupina nejméně rozvinutých zemí. Největší počet negramotného obyvatelstva žije sice v Asii, relativně **nejvážnější je však situace v subsaharské Africe.** Právě do Afriky spadá desítky zemí, kde více než polovina lidí neumí číst a psát. V Mali je gramotná přibližně čtvrtina lidí

starších 15 let, v Burkině Faso, Nigeru, Čadu, Etiopii a Guinei je to kolem třetiny. Méně než polovina dospělého obyvatelstva je gramotná v Guinei, Sierra Leone, Beninu, Senegal a Gambii. Jedenáctou zemí s nadpoloviční negramotností je nejchudší země Karibiku - Haiti.

Malou útěchou je, že děti a mládež jsou stále vzdělanější než jejich rodiče, což platí zejména pro dívky. **Za posledních dvacet let se gramotnost zvýšila o 4% u chlapců a 8% u dívek, často díky zrušení školních poplatků a všestranné podpoře od vlád, místních i mezinárodních organizací.**

Ačkoliv dívky rychle dohánějí chlapce (a v některých zemích je dokonce lehce předhánějí), stále tvoří ženy a dívky celé dvě třetiny všech negramotných. Největší nerovnost pak nalezneme v jižní Asii, kde 73% mužů umí číst a psát, zatímco u žen je to jen 51%.

Nové druhy gramotnosti

Dříve byl za gramotného považován ten, kdo uměl číst a psát. Spolu s rozvojem a šířením vzdělanosti se tato dovednost začíná považovat v západním světě za samozřejmou a proto se **setkáváme nově i s gramotností čtenářskou (literární), matematickou (numerickou), počítačovou (informační), technickou, přírodovědnou, dále pak mediální, demokratickou či například tržní.**

Upozorňuje se také na to, že **mnoha Čechům chybí tzv. „funkční gramotnost“, tedy dovednost uplatňovat nabyté vědomosti v reálném životě.**

Znamená to, že gramotnost se v tomto smyslu **nevztahujeme pouze ke čtení a psaní, ale celkově k získávání vědomostí a jejich uplatňování.**